

Κείμενο 1

Ταβέρνες: Χώροι ψυχικής αποφόρτισης για τους απεγνωσμένους

Το απόσπασμα προέρχεται από τον τόμο Ι', Η παλαιότερη πεζογραφία μας, εκδόσεις Σοκόλη, 1997, Δημοσθένης Βουτυράς, παρουσίαση-ανθολόγηση: Βέρας Βασαρδάνη, σελ 295, 296-298.

[...] Στις εξοχές του Πειραιά και, λιγότερο, της Αθήνας, «φυτρώνουν» οι μικρές νησίδες περιστασιακής ανακούφισης, οι ταβέρνες. Φτηνό φαγητό και κρασί, που μπορούν να μείνουν χρέος ή να πληρωθούν ρεφενέ από την παρέα, διασκέδαση που περιλαμβάνει κουβέντα, αφηγήσεις και τραγούδι (αλλά πολύ σπάνια στα έργα του Βουτυρά χορό), ανθρώπινη επαφή, φιλία και νέες γνωριμίες, χαλάρωση των εντάσεων, εκτόνωση του καημού και συντήρηση της ελπίδας κάνουν το μαγαζί σημείο καθημερινής συνάντησης και στέκι για μια μεγάλη κατηγορία αντρικού αποκλειστικά πληθυσμού.

Οι ήρωες του Βουτυρά βρίσκουν εκεί ένα πολυλειτουργικό καταφύγιο, όπως και ο δημιουργός τους. Η καίρια ψυχολογική λειτουργία της ταβέρνας γι αυτούς, καθώς αναδεικνύεται στα διηγήματα, είναι η παροχή συναισθηματικής ασφάλειας και η δημιουργία της ψευδαίσθησης ορισμένης ενότητας και ένταξης, ο κατευνασμός δηλαδή των οδυνηρών συναισθημάτων της αποξένωσης, του κενού και της διάψευσης. [...]

[...] Νικημένοι και μοιραίοι είναι οι ήρωες του Δημοσθένη Βουτυρά. Αυτούς παρουσιάζει στην ταβέρνα: μικροαστούς, άνεργους, λούμπεν, υπόκοσμο, εργατικούς, θλιβερούς μποέμ, μοναχικούς, άτυχους οικογενειάρχες, ανέραστους, φτωχούς, αποκλεισμένους. Όλοι μαζί απαρτίζουν μια νέα μεγάλη διαταξική κοινωνική κατηγορία-ιδιαιτερότητα της ανάκλητης, «καπιταλιστικής» μεγαλούπολης-, που έχει ως κοινό παρανομαστή την αποτυχία να αντεπεξέλθει στον ανταγωνισμό, με συνέπεια την περιθωριοποίησή της. Ο Βουτυράς είναι ο πρώτος που δίνει λογοτεχνική υπόσταση σ' αυτή την κατηγορία. [...] Ο μύθος της ηθικής μέσης ελληνικής οικογένειας με τη σύζυγο-φύλακα άγγελο του σπιτιού, τη μάνα –αγία και τον τίμιο νοικοκύρη συνθλίβεται κάτω από την ειρωνεία και την ειλικρίνεια του τολμηρού και διεισδυτικού βλέμματός του συγγραφέα.

Κείμενο 2.

Ο Βουβός

Αργύρης Εφταλιώτης Νησιώτικες Ιστορίες, β' έκδοση Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη Φέξη, Αθήνα 1911, σελ. 66-67, στον Τόμο Η' Η παλαιότερη πεζογραφία μας, εκδόσεις Σοκόλη, 1997, σελ. 124-125.

Τόνε θυμούμαι το δύστυχο. Λιγνό, αψηλό, και νόστιμο παλικάρι. Είτανε γεννημένος βουβός. Πάει να πη, είταν και κουφός. Σα να μη τούφταναν αυτά τα ψεγάδια είχε μείνει κι ορφανός από πέντε χρονώ. Μια γειτόνισσα τον πήρε και τον ανάθρεψε. Δηλαδή τον έμαθε να κουβαλή νερό, να ψουνίζη και να κουνή το μωρό, σα δεν είχε άλλη δουλειά.

Μαζί μ' αυτό το μωρό μεγάλωσε κι ο Βουβός· μα το μωρό σα μεγάλωσε φορούσε κοντούτσικα φουστανάκια. Είταν κορίτσι το μωρό που κουνούσε ο Βουβός.

Σαν αδέλφια κατάντησαν. Και σαν αδέλφια μεγάλωναν. Η μικρούλα είταν η μόνη που δεν τον πείραζε. Ως κ' η μάνα τον περιγελούσε, μ' όλη της την καλή καρδιά. Στα χωριά το περιγέλοιο να λείψη δε γίνεται. Σκάνουν και πηγαίνουνε στο καλό, αν δεν περιγελάσουν ένα βουβό. Και στην ανάγκη, ας μην είναι και βουβός.

Τόνε θυμούμαι ως δεκαπέντε χρονών, και τη μικρούλα ως δέκα. Τους θυμούμαι σαν πήγαιναν το βράδυ στη βρύση μαζί. Κάποιος τούρριχνε του βουβού ένα πετραδάκι, ή και πεπονόφλουδο. Δεν το λησμονώ το πρόσωπό του το πικραμένο και το λυπητερό, καθώς γύριζε κ' έβλεπε τη μικρή, σα να της έλεγε: «Βλέπεις, τι θα πη να είσαι βουβός;» Η μικρή τότες κοίταζε γύρω, με μάτια που τινάζανε σπίθες. Αλλοί¹ στο αν τον έπαιρνε το μάτι της το θεομπαίχτη που πέταξε το πετραδάκι ή το φλούδι απάνω στο σύντροφό της.

Τόνε θυμούμαι και στο πανηγύρι το δύστυχο το βουβό. Είτανε μεγαλύτερος τώρα. Σωστό παλικάρι. Πάλι με την κόρη και με τη μάνα της τη γριά. Σωστή κοπέλλα κ' η κόρη τώρα. Όχι πολύ όμορφη, μα νόστιμη, νόστιμη κι αφράτη σα μήλο μαγιάτικο. Τη θυμούμαι σα χόρευε μαζί με τις άλλες γειτόνισσες. Ο Βουβός, - όλη του η ακοή κι όλη του η μυλιά είτανε μαζεμένη στα ζωηρά μάτια του, και στα πρόσχαρα χείλη του- δεν χόρταινε να την καμαρώνη, και να της δίνη θάρρος με τα χαϊδευτικά του γνεψίματα. Δος του και χόρευε η κοπέλλα, dos του και λαφροπηδούσε ο ανοιχτόκαρδος ο Βουβός.

Αχ, τότε θυμούμαι και στη στερνή φορά που τον είδα! Περπατούσα μια βραδιά μοναχός μου στην ακρογιαλιά. Πήγα ως τον κάβο, στάθηκα σ' ένα βράχο, και κοίταζα τα ήσυχα και βαθιά νερά. Στο πλάγι μου είτανε μια άλλη πέτρα, πιο μέσα κατά τη θάλασσα. Και δίπλα στην πέτρα, από το δικό μου το μέρος, έπλεε κάτι, που δεν άργησα να καταλάβω τι είταν. Έπλεε ήσυχα και βαριά, και κάθε λίγο το χτυπούσε κ' ένα κύμα στην πέτρα. Πάω κοντύτερα, δεν είχα λάθος. Είταν άνθρωπος, κ' είταν ο δύστυχος ο Βουβός!

¹ Αλίμονο

Ίσα ίσα ότι στεφανώθηκε η μικρούλα!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10).

Σε 50-60 λέξεις να εντοπίσεις και να παραθέσεις τις διάφορες κατηγορίες στις οποίες ανήκαν οι θαμώνες των ταβερνών στο έργο του Βουτυρά και τη στάση της κοινωνίας απέναντί τους.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά η 1^η και η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15).

Να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιχειρεί να προβληματίσει τον αναγνώστη σχετικά με την ψυχολογική και κοινωνική κατάσταση των «ηρώων» του.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με βάση το Κείμενο 2 να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων την ψυχολογική «πίεση» που ασκούσε ο κοινωνικός περίγυρος στον συναισθηματικό κόσμο του Βουβού. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με σχετικές αναφορές (μονάδες 10) και να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. (μονάδες 5)

Μονάδες 15